

SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMATNING O'RNI

Sharapova Dildora Baxtiyarovna

TTA "Pedagogika va psixologiya" kafedrasida o'qituvchisi

G'aniboyev Sarvar Solijon O'g'li

TTA "1-son Davolash ishi" fakulteti 219-b guruh talabasi

Temirov Yaxyoxon Yoqubjon o'g'li

TTA "1-son Davolash ishi" fakulteti 219-b guruh talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sog'ligni saqlash tashkilotlarida psixologik xizmatni tashkil etish muammolari, shu sohada tadqiqotlar tahlili hamda amaliy ishlar natijalari, shuningdek, "tibbiy psixolog" lavozimining joriy qilinishi, aholiga qulay va yuqori sifatli tibbiy-psixologik yordam ko'rsatish masalalari, umuman olganda, sog'ligni saqlash tizimida psixologik xizmatni tashkil etishning ijtimoiy-psixologik asoslari yoritib berilgan.*

Аннотация. *В данной статье рассматриваются проблемы организации психологической службы в организациях здравоохранения, анализ научно-практической работы в этой области, а также введение должности «медицинский психолог» для оказания удобной и качественной медицинской и психологической помощи населению,*

Annotation. *This article discusses the problems of organizing psychological services in health care organizations, the analysis of research and practical work in this area, as well as the introduction of the position of "medical psychologist" to provide convenient and quality medical and psychological care to the population, socio-psychological bases are covered.*

Tayanch Tushunchalar: *psixologik xizmat, psixologik yordam, psixoprofilaktika, psixokorreksiya, psixosomatika, psixoterapiya, bemor, shifokor, psixolog, psixoterapevt, ijtimoiy-psixologik so'rovnomasi, tibbiyot muassasasi, psixodiagnostika.*

Ключевые Слова: *психологические услуги, психологическая помощь, психопрофилактика, психокоррекция, психосоматика, психотерапия, пациент, врач, психолог, психотерапевт, социально-психологическое обследование, медицинское учреждение, психодиагностика.*

Keywords: *psychological services, psychological assistance, psychoprophylaxis, psychocorrection, psychosomatics, psychotherapy, patient, doctor, psychologist, psychotherapist, socio-psychological survey, medical institution, psychodiagnostics.*

Bemorlarga malakali to'liq yordam ko'rsatish faqat tibbiy yordam bilan cheklanib qolmaydi. Qiyinchilikni boshdan kechirayotgan odam davolanishning barcha bosqichlarida psixologik yordamga va psixologik yordamga muhtoj.

Sog'liqni saqlash muassasalarida tibbiyot xodimlari va oliy kasbiy ma'lumotga ega mutaxassislarining lavozim nomenklaturasiga tibbiy psixolog lavozimi kiritildi.

Sog'liqni saqlash tizimida psixologning vazifalari juda keng va ahamiyatlidir. Psixolog bemorga qiyin tashxisdan omon qolishga, kasallik talab qiladigan yangi turmush tarziga moslashishga, kasal yoki nogiron shaxs sifatida yangi odamda o'zini o'zi etarli darajada hurmat qilishni, dunyoga optimistik qarashni shakllantirishga yordam berishi kerak. o'zi va kasallikni engish qobiliyati. Bundan tashqari, psixolog bemorga kasallik davrida paydo bo'lgan shaxsiyatning salbiy xususiyatlarini tuzatishga, gipoxondriya (yunoncha hypochondrios - shubhalilik; kasallikdan obsesif qo'rquv) hodisalarini engishga yordam beradi. Psixolog tibbiyot xodimlariga davolanishning turli bosqichlarida va muayyan tibbiy muolajalar paytida yordam berishi mumkin - bemorni murakkab diagnostika tekshiruvlari, operatsiyalari uchun psixologik tayyorlaydi. qo'rquv, tushkunlik, tajovuzkorlik va asabiylashishni engishga yordam beradigan fizioterapiya muolajalari. O'z kasbiy faoliyatida katta psixologik stress, salbiy stress va ruhiy zo'riqishlarni boshdan kechirayotgan tibbiyot xodimlari bilan bevosita ishlashda ham psixologning o'rni katta. Shunday qilib, psixolog psixosomatika, psixogigiena, psixoprofilaktika, patopsixologiya masalalarini hal qilishi mumkin. So'nggi paytlarda klinik psixologiya (yunoncha klinike - tibbiy ta'sirni talab qiluvchi) yo'nalishi bo'yicha ixtisoslashgan psixologlar tayyorlash kengaytirilgani bejiz emas. B.D. Karvasarskiy ta'kidlaydiki, klinik psixologiya fakultetlari yaqinda nafaqat psixologik ta'lim tizimida, balki tibbiyot oliy o'quv yurtlarida ham yaratilgan.

Sog'liqni saqlash tizimida psixologik xizmat hozirda faqat tashkil etilmoqda, chunki tegishli qonunchilik bazasi ishlab chiqilmagan. Tibbiyot muassasalarida psixologik profil bo'yicha mutaxassislarga ehtiyoj katta bo'lishiga qaramay, xodimlar ro'yxatida tegishli stavkalar mavjud emas, psixologlar uchun ish o'rinlari yaratilmagan. Shu sababli, hozirgi vaqtda psixologlar asosan yirik, yaxshi moliyalashtirilgan sog'liqni saqlash muassasalarida (Umumrossiya kardiologiya markazi, Butunrossiya endokrinologiya instituti, Moskva saraton markazi), shuningdek psixiatrik tibbiyot muassasalarida (klinik psixologlar, patopsixologlar) ishlaydi. Ayni paytda sog'liqni saqlash tizimida 1000 ga yaqin psixologlar ishlaydi, garchi ularga bo'lgan ehtiyoj 20-40 ming kishini tashkil qiladi.

Tibbiy muassasada psixologning asosiy vazifasi tibbiy xodimlarni g'ayrioddiy vazifalardan ozod qilish, bemorlarni davolash, tibbiy yordam uchun to'g'ridan-to'g'ri vaqtni ko'paytirishdir.

Sog'liqni saqlash tizimida psixolog ishining asosiy yo'nalishlari:

1. Ruhiy kasalliklar diagnostikasida yordam ko'rsatish, qo'llab-quvvatlovchi terapiya va ruhiy bemorlarni farmakologik bo'lmagan vositalar bilan davolash (psixiatriya klinikalari va shifoxonalar).

2. Turli jarohatlarda, baxtsiz hodisalarda, o'tkir zaharlanishda, ayrim kasalliklarda (jarrohlik klinikalari, shifoxonalar) nevropsikologik kasalliklar diagnostikasida yordam berish.

3. Onalik va bolalikni muhofaza qilish. Homiladorlik va tug'ish paytida, tug'ruqdan keyingi davrda psixologik yordam. Bola tug'ilishi kutilayotgan oila a'zolariga psixologik yordam (antenatal klinikalar).

4. Somatik bemorlarga psixologik yordam va yordam (poliklinikalar va shifoxonalar).

5. Psixologik yordam va tibbiyot ta'siriga uchragan ofatlarni qo'llab-quvvatlash (ekstremal vaziyatlar, baxtsiz hodisalar, qurolli to'qnashuvlar, terrorizm, tabiiy ofatlar va boshqalar).

Umumiy poliklinikalarda, bolalar poliklinikalarida, nevropsikiyatrik va narkologik dispanserlarda, shifoxonalarda, shoshilinch tibbiy yordam markazlarida tibbiy-psixologik kabinetlar, shuningdek, tibbiy-psixologik reabilitatsiya bo'yicha maxsus bo'limlar tashkil etish rejalashtirilgan. Hozirgi vaqtda mehribonlik uylari, bolalar sanatoriylari, bolalar poliklinikalari, poliklinikalar, kasalxonalarda pedagogik xodimlar o'rtasida shtat jadvaliga o'qituvchi-psixolog lavozimi kiritilgan.

Ayniqsa, bolalar poliklinikalari va shifoxonalarda psixologik monitoring tajribasi muvaffaqiyatli bo'lmoqda. Shunday qilib, Frantsiyada bolaning kasalxonada ikki-to'rt hafta bo'lishi davomida psixologik tekshiruv va maslahatlar o'tkaziladi, oila bilan ish olib boriladi; Aqliy buzilishlar va aqliy rivojlanishdagi kechikish chaqaloqlikdanoq aniqlanadi. Erta psixologik tashxis ayniqsa muhimdir, chunki yosh bolalar, qoida tariqasida, ta'lim muassasalarining nazorati ostida emas va professional psixologlar ular bilan ishlamaydi.

Psixologik xizmat xalq xo'jaligining boshqa tarmoqlarida ham faol rivojlanmoqda: ishlab chiqarishda, sanoatda, savdoda, moliya tashkilotlarida, lekin hozirgi vaqtda uning bo'linmalari hali juda kam uchraydi, ular qonunchilik bazasi bilan ta'minlanmagan.

Psixologik xizmat davlat muassasalarida ijtimoiy ta'minot xizmatlari tizimida ishsiz fuqarolar, nogironlar va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanayotgan keksalarga psixologik yordam ko'rsatish uchun ishlaydi.

Mudofaa vazirligi qo'shinlari va harbiy qismlarida psixolog lavozimi joriy etildi.

Jazoni ijro etish muassasalarining psixologik xizmati mahkumlarga psixologik yordam ko'rsatish, individual, guruh va individual psixokorreksiya ishlarining psixologik va psixofiziologik xususiyatlarini o'rganish uchun psixodiagnostika o'tkazish maqsadida ishlaydi. Adliya vazirligining jazoni ijro etish tizimi bo'linmalarida psixologlar faoliyat yuritmoqda, harbiy-tibbiy komissiyalarning maxsus psixologik diagnostika markazlari tashkil etilmoqda.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish joiz-ki, sog'liqni saqlash, madaniyat, ijtimoiy himoya va iqtisodiyotning boshqa tarmoqlarida bolalar va yoshlar bilan ishlaydigan muassasalarda psixologik xizmat tashkil etildi. Korxonalar va tashkilotlarning yotoqxonalari, uy-joy fondini saqlash tashkilotlari, yoshlar uy-joy komplekslari, bolalar kinoteatrlari, yosh tomoshabinlar teatrlari, qo'g'irchoq teatrlari, madaniy-ma'rifiy muassasalar hamda korxonalar va tashkilotlarning bo'linmalari kabi muassasalarning professor-o'qituvchilari orasida o'qituvchi-psixologlar bor. bolalar va o'smirlar.

Amaliyot ehtiyojlari turli faoliyat sohalaridagi muassasalarda psixologlar uchun tobora ko'proq yangi ish o'rinlarini yaratishga, xalq xo'jaligining turli sohalarida psixologik xizmat bo'linmalarini tashkil etishga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI Z. T. MSHMOVA O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Oliy o'quv yurtlari pedagogika-psixologiya bakalavriyat yo'nalishi talabalari uchun o'quv qo'llanma sifatida tavsiya etgan Psixologik xizmat: Oliy o'quv yurtlari pedagogik-psixologiya bakalavriyat yo'nalishi talabalari uchun o'quv qo'llanma / Z.T. Nishanova; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. - T.: Yangiyul poligraph ser-vice, 2007. —160 b.
2. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI Z.T.NISHANOVA, M.XOLNAZAROVA PSIXOLOGIK XIZMAT Maruza matini Ta'lim yo'nalishi: 5110900 – Pedagogika va psixologiya Toshkent – 2017.
3. Т.А. Павлова Введение в психологическую профессию Учебно-методическое пособие для студентов факультетов психологии Павлова Т.А. Введение в психологическую профессию: Учебн. пособие для студентов факультетов психологии. – с.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш буйича Харажатлар стратегияси тугрисида"ги Фармони. // Ўзбекистон Республикаси Конун ҳужжатлари туплами. - Тошкент, 2017. - Б. 39.
5. Нарметова, Ю. (2017). Соғлиқни сақлаш тизимида психологик хизмат ташкил этиш муаммолари. Таълим ва фан интеграцияси-барқарор тараққиёт омили.
6. Нарметова, Ю. (2016). Соғлиқни сақлаш тизимида психологик хизматнинг бугунги ҳолати ва истиқболлари.
7. Нарметова, Ю. (2019). СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИДА ПСИХОЛОГИК ХИЗМАТ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.
8. Zarnigor, N. (2022). RAHBAR PSIXOLOGIYASI VA UNING MEHNATIGA QO'YILADIGAN TALABLAR. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2(24), 121-125.
9. Назарова, З. (2023). ПСИХОСОМАТИК КАСАЛЛИКЛАРДА ПСИХОКОРРЕКЦИЯ ВА ПСИХОПРОФИЛАКТИКА УСУЛЛАРИ. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 268-272.
10. Olimjonova, Z. B. Q. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALAR EMOTSIONAL SOHASI PSIXOFIZIOLOGIYASINING ASOSIY XUSUSIYATLARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(5), 311-315.